

Pædagogisk læreplan for Børnehuset Emmersbæk Hirtshals

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse i Børnehuset Emmersbæk Hirtshals. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det pædagogiske arbejde i hverdagen.

Det fremgår af den pædagogiske læreplan, hvordan vi i Børnehuset Emmersbæk Hirtshals, så vidt muligt, gennem hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø er tilrettelagt, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiver og deltagelse, til børnefællesskabet, til den aktuelle børnegruppes sammensætning og til børnenes forskellige forudsætninger.

Vi arbejder med, at det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø er integreret i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Vi tilstræber at vurdere børnemiljøet i et børneperspektiv, og i at inddrage børns oplevelser af børnemiljøet ud fra deres alder og modenhed.

Vi bygger den pædagogiske læreplan på de beskrivelser af rammer og indhold for den styrkede læreplan, der fremgår af lovgivningen og på Hjørring Kommunes Børnepolitik.

Hvis du vil vide mere om rammen for den pædagogiske læreplan:

<https://emu.dk/dagtilbud/forskning-og-viden/den-styrkede-paedagogiske-laereplan/den-styrkede-paedagogiske>

Hvis du vil vide mere om Dagtilbudspolitikken:

<https://hjoerring.dk/demokrati/planer-politikker-og-strategier/politikker-boern-unge-og-familie/dagtilbudspolitik>

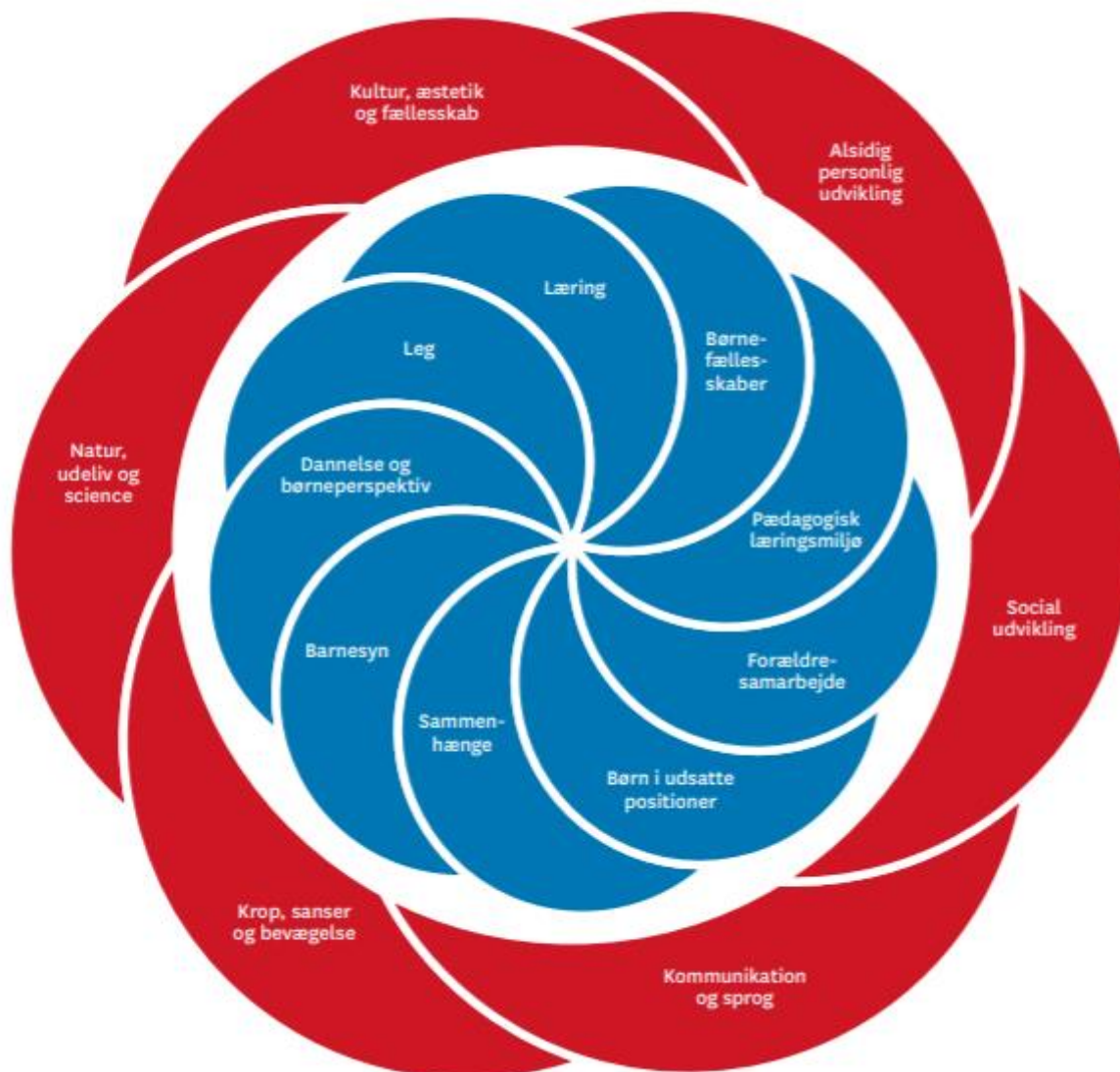
Kort om Børnehuset Emmersbæk Hirtshals

Velkommen til Børnehuset Emmersbæk Hirtshals.

Vi har masser af plads, både indendørs og udendørs. Vi er bevidste om at indrette læringsmiljøer med bl.a. plads til fysiske og kreative udfoldelser samt rum til ro og fordybelse indenfor. Udenfor på vores kæmpe legeplads har vi både træer, bakker, stor plæne til bl.a. fodbold og andre aktiviteter, cykler, klatrestativ og meget mere.

Vi modtager børn i alderen 0-6 år. I gennemsnit har vi ca.70 børn, fordelt på ca. 14 vuggestuebørn og 55 børnehavebørn.

Ved yderligere interesse anbefales det at læse vores kvalitetsrapport, der er tilgængelig på børnehushets hjemmeside.

Det pædagogiske grundlag

<p>Temaer i det pædagogiske grundlag</p>	<p>Korte retningsgivende refleksioner og eksempler på, hvordan vi i Børnehuset Emmersbæk Hirtshals forholder os til temaet</p>
<p>Børnesyn</p> <p>Hvordan kommer "børnesyn" fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os - og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?</p>	<p>Vi har positive og passende forventninger til børnene.</p> <p><i>Det ser vi f.eks. når et barn gerne vil hjælpe med at dække bord, så tror vi på at barnet kan og vi guider barnet til at lykkes med opgaven.</i></p> <p>Det er børnenes intentioner frem for adfærd der er i fokus, og vi bevæger os rundt i huset, så der er passende opsyn med børnene.</p> <p><i>Det ser vi f.eks. når et barn vil forsøge at placere en bil på gulvet, men kommer til at ramme et andet barn med bilen, så italesætter vi barnets intention, så barnets handling bliver forstået.</i></p> <p>Børnene har mulighed for privatliv og dagen er generelt tilrettelagt, så børnene kan deltage i fællesskabet eller lege i mindre grupper.</p> <p><i>Det ser vi f.eks. ved at to-tre børn kan få lov til at spise i et rum for sig selv, hvorefter de kan lege uforstyrret sammen.</i></p>
<p>Dannelse og børneperspektiver</p> <p>Hvordan kommer "dannelse og børneperspektiver" fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os - og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?</p>	<p>Vi arbejder med demokratisk dannelse i børnehøjde dvs. at vi gennem leg giver mulighed for at træffe valg og have indflydelse på egen dag. Vi arbejder med børnefællesskaber og vi snakker med børnene om forskellig sociale problemer og konflikter. Vi italesætter børns positive adfærd.</p> <p><i>Det ser vi f.eks. når et barn leger og et mindre barn kommer hen og tager den kop barnet leger med. Personalet italesætter "Hov, den må du ikke tage, den leger X med". Barnet går videre. "Y, vil du være sød at give den tilbage, så kan vi spørge X om hun vil finde en anden kop til dig". Barnet kommer med koppen. "Kan du prøve at spørge?" Barnet: "Bababaaah!?". Voksen "Y spørger om du vil finde en kop hun kan bruge?" Barn X finder en kop og giver til Y. Voksen "Tusind tak X, det var godt du fandt en kop Y må låne"</i></p>
<p>Leg</p> <p>Hvordan kommer "leg" fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os - og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?</p>	<p>Læring foregår gennem leg og tilrettelægges med børnenes aktive deltagelse som omdrejningspunkt og vi opfordrer børnene til at være engagerede og tage initiativ.</p> <p><i>Det ser vi f.eks. når et barn er interesseret i kroppen og sygdom, så kan den voksne sammen med barnet finde lægetasken frem og flere børn kan komme med i legen og børnenes forskellige viden og indsigt kan komme til udtryk.</i></p>

	<p><i>Fx et barn som har svært ved at komme ind i en leg sammen med andre børn, guides og støttes i at blive en del af legen, det gøre ved at den voksne hjælper barnet med at få en rolle i legen, foreslå ideer og finde fx ting og udklædning til legen.</i></p> <p><i>At vi tager på ture og oplever den "virkelige verden", med forskellige arbejdspladser, bruger visuelt understøttelse i dialog med børnene og sørger for at der er rekvisitter, som barnet kan bruge som indhold i deres lege.</i></p> <p><i>eks. Besøg på havnen. Vi laver en fiktiv kutter, leger vi fanger fisk med net og fiskestænger.</i></p>
<p>Læring</p> <p>Hvordan kommer "læring" fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os - og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?</p>	<p>Vi er respektfulde overfor børnene og hvis et barn bliver ked af det eller vred er vi støttende og trygge og vi er opmærksomme på børnenes nonverbale tegn og responderer på dem.</p> <p><i>Det ser vi f.eks. når et barn bliver skubbet og barnet ikke siger noget med ord, men med sit ansigts mimik og kropssprog viser, at det er ked af det. Så trøster vi barnet og sætter ord på det vi kan se "Jeg kan se at X ikke syntes at det er sjovt" "Jeg kan se på hans ansigt at han ser ud til at være ked af det" derved hjælper vi børnene til at få øje på hinanden og de forskellige reaktioner.</i></p> <p><i>Så trøster vi barnet, og sætter ord på barnets/ børnenes følelser, guider i konfliktløsningen, og sætter ord på, hvad man må/ ikke må.</i></p> <p>Børnene har god tid til at være sammen med jævnaldrende og selv vælge, hvad man vil lege og med hvem.</p> <p><i>Det ser vi f.eks. når to-tre jævnaldrende børn går for sig selv og leger i indhegningen med udekøkkenet og fordyber sig i lang tid, og de inviterer et andet barn til at deltage i legen.</i></p> <p><i>Fx de yngre børn som lige er rykket op i mellemgruppen, lærer af deres ældre kammerater om hvordan "reglerne" er fx rundt omkring bordet i spisesituationer.</i></p>
<p>Børnefællesskaber</p> <p>Hvordan kommer "børnefællesskaber" fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os - og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?</p>	<p>Børnene har mulighed for at deltage både i børnefællesskabet og voksenstyrede aktiviteter.</p> <p><i>Det ser vi f.eks. når nogle børn er fordybet i leg i dukkekrogen, og en voksen går i værkstedet for at sætte en kreativ aktivitet i gang. Så kan det ene barn forlade legen for en stund - gå i værkstedet og være kreativ - for derefter at vende tilbage til legen i dukkekrogen igen.</i></p> <p><i>Den voksne italesætter værdien af den leg der er i gang og sørger for at det er muligt at genoptage den, når de vokseninitierede aktiviteter er ovre.</i></p>

Vi arbejder med at hjælpe børnene med at løse sociale problemer, italesætte følelser, skabe deltagelsesmuligheder og håndtere konflikter.

Det ser vi f.eks. når to børn leger i dukkekrogen og et tredje barn ønsker at være med i legen, men der ikke er plads til flere i legen, så udvider den voksne legen, så der bliver plads til flere børn. Eksempelvis ved at foreslå ekstra roller eller tilføje ekstra rekvisitter.

Det pædagogiske grundlag

<p>Temaer i det pædagogiske grundlag</p>	<p>Korte retningsgivende refleksioner og eksempler på, hvordan vi i Børnehuset Emmersbæk Hirtshals forholder os til temaet</p>
<p>Pædagogisk læringsmiljø</p> <p>Hvordan har vi gennem hele dagen etableret et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.</p>	<p>Vi har tydelige intentioner med vores indretningen, og den skaber rum til fordybelse, forskellige typer leg, forstyrrelse minimeres m.v.</p> <p><i>Det ser vi f.eks. ved at vi har forskellige legeoaser, som visuelt viser og afgrænser, hvordan de forskellige legemiljøer kan anvendes (bl.a. ved billeder og inspirations muligheder på væggen og på gulvet).</i></p> <p>Børnene har mulighed for selv at tage initiativ til mange lege og aktiviteter gennem den måde vi har valgt at indrette vores hus.</p> <p><i>Det ser vi f.eks. når en leg i dukkekrogen bliver udvidet til købmandsleg: Ved siden af dukkekrogen kan nogle børn sidde med papir og blyanter og lave pengesedler til brug i købmandslegen.</i></p> <p>Vi deltager og udvider børnenes leg og vi tilbyder aktiviteter i form af legemuligheder.</p> <p><i>Det ser vi f.eks. når den voksne inspirerer børnene i f.eks. en piratleg med rekvisitter som pirathat, klap for øjet, sætte mast på skibet, en guldskat, en planke osv.</i></p>
<p>Forældresamarbejde</p> <p>Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?</p>	<p>Vi prioriterer et godt forældresamarbejde og ser forældrene som ligeværdige og betydningsfulde samarbejdspartnere. Samarbejdet er præget af dialog, engagement og respekt, for at skabe de bedste lærings- og udviklingsmuligheder for alle børn.</p> <p><i>Det ser vi f.eks. når vi gennem daglige snakke med forældrene f.eks. fortæller at barnet har fået en succes med selv at kunne lyne sin jakke. Vi giver positive tilkendegivelser, - også de uopfordret. Dem der ikke er forventet for et barn.</i></p> <p>Vi fortæller forældrene, hvordan barnet har arbejdet med f.eks. en tegning, valg af farver deri, samtale omkring tegningen med en ven og glæden ved at gemme denne til mor eller far, som kan snakke videre om oplevelsen hjemme.</p> <p>Vi tilbyder f.eks. SUS samtaler, forældremøder, spis sammen aftener, arbejdsdag og sommerfest. Vi har fokus på forældresamarbejdet i vores dagtilbudspolitik</p> <p><i>Vi samarbejder med PPR og eksterne samarbejdspartnere omkring trivsel og læring vedr. det enkelte barn.</i></p>

	<p><i>Ved bl.a. at forældrene inddrages i at deltage i aktiviteterne til fx fastelavn.</i></p> <p><i>Vi opfordrer forældrene til at sætte sig ved aktiviteten sammen med deres barn og barnets venner, f.eks. ved tegnebordet, ved bilbanen, dukkekrogen. Vi har en dialog om, hvor værdifuldt dette er for barnet.</i></p> <p><i>Vi italesætter børnenes små succeser og fremhæver hvad barnet har øvet sig i og har lært.</i></p> <p><i>“Nu kan du selv tage dine regnbukser ud over støvlen, det kunne du ikke før, hey hvor fedt! Det har du lært fordi du har øvet dig”</i></p> <p><i>“Det skal vi huske at fortælle mor og far”</i></p>
<p>Børn i udsatte positioner</p> <p>Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?</p>	<p>Alle børn har hele dagen mulighed for at deltage både i børnefællesskaber og voksenstyrede aktiviteter, og der ses ikke børn som positioneres i uheldige roller.</p> <p>Mange aktiviteter findes enten i forskellige sværhedsgrader eller er åbne, så alle børn kan deltage med succes uanset færdigheder.</p> <p><i>Vi arbejder ud fra barnets udviklingstrin, og tilbyder opgaver ud fra forskellige sværhedsgrader. Eks. Ved samling - et barn kan blive spurgt om farver, samme opgave kan der sættes både farver, mængder og materialer på osv.</i></p> <p><i>Det ser vi f.eks. når vi holder samling og et barn ikke svare relevant på den voksnes spørgsmål. Så anerkender den voksne barnet og giver positiv respons til barnet om dets ønske om deltagelse. Den voksne tilrettelægger og differentierer så alle børns forudsætninger for deltagelse tilgodeses.</i></p>
<p>Sammenhænge</p> <p>Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen?</p>	<p>Alle børn får positive erfaringer i at deltage i fællesskaber og opmuntres positivt til deltagelse i mange forskelligartede typer aktiviteter og temaer. Vi værdsætter at have et udviklende sprogligt miljø, både verbalt og i forhold til læsning. Der er stor fokus på skrift og før-matematisk opmærksomhed.</p> <p><i>Det ser vi f.eks. når et barn, som har svært ved at være i centrum i et stort forum, opnår succesfølelse i en mindre gruppe.</i></p> <p><i>Børnene er med til at lave og anvende kalender ved fx at tælle sig frem til datoer for noget de bl.a. glæder sig til.</i></p> <p><i>og børnene er med til ved ord, skrift, tegninger og billeder at illustrerer fx dagsrytme og samværsregler i gruppen.</i></p> <p><i>Det ses ved, at vi bruger naturen som læringsrum. At det er kroppen der er i gang, for evt. at kunne mestre at koncentrere sig. Eks. At løse en opgave ved at finde forskellige materialer i naturen eller koncentrerer sig ved at gå balance på en pind, over en å osv.</i></p>

<p>Inddragelse af lokalsamfundet</p> <p>Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?</p>	<p>Vi benytter de lokale og kulturelle tilbud i lokalområdet som f.eks.: biblioteket, Nordsøcentret, teater, skoven, ture med toget, fyret.</p> <p><i>Det ser vi f.eks. når børnene er optaget af affaldssortering. Så kan lave en tur til genbrugspladsen, for at tilføje yderligere en dimension til emnet.</i></p> <p><i>Det ser vi f.eks. når vi tager de yngste børn med til kirken, hvor vi sammen med kirkens børnemedarbejder synger forskellige sange og leger sanglege med lege og bevægelse.</i></p> <p><i>Det ser vi, når vi eks. Besøger brandstationen/Falck og hvordan børnene efterfølgende anvender deres oplevelser i deres leg.</i></p>
---	--

1. ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING

Mål for det pædagogiske læringsmiljø

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social - og kulturel baggrund.

2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når det drejer sig om alsidig personlig udvikling:

En stor del af arbejdet med alsidig personlig udvikling foregår bl.a. gennem det pædagogiske arbejde i de daglige rutiner med børnene. Et andet vigtigt aspekt af alsidig personlig udvikling er de interaktioner man som barn tilbydes og deltager i, da de har en helt grundlæggende betydning for barnets udvikling og oplevelse af sig selv.

Vi møder børnene individuelt og respektfuld, og vi hjælper dem med at udvikle nye færdigheder og giver dem omhyggelig vejledning.

Det ses f.eks. når vi ser på det enkelte barns forudsætninger for selvhjulpenhed fx i garderobe i dagligdagen og giver børnene mulighed for at hjælpe kammerater, når barnet selv mester en færdighed. Vi opmuntrer og guider ved at være til stede, når børnene øver sig.

Vi arbejder både med det enkelte barn og med hele børnegruppen, således at alle børn oplever at have succes. Vi leger med børnene, hjælper og opmuntrer dem, og kombinerer opsyn med pædagogisk aktivitet

Det gør vi bl.a. ved at vi er deltagende sammen med børnene, tager initiativ til lege som børnene selv kan udvikle videre på.

Ved fælles aktiviteter i børnegruppen gives børnene forskellige muligheder for at deltage alt efter forudsætninger for at bidrage fx nogle børn skal finde flere bestemte ting og andre børn kun finde en bestemt ting.

Det ses f.eks. ved at vi arbejder med måltidet som en pædagogisk aktivitet, hvor vi arbejder med en behagelig stemning, samtaler mellem barn-barn og barn-voksen. Vi afpasser tidsplanen i forbindelse med måltiderne, så det er passende for børnegruppen. Når vi eller et barn fortæller noget, giver vi de andre børn mulighed for at bidrage med deres udsagn og afpasser spisetiden i forhold til børnegruppen.

Vi ser at barn - barn og voksen - barn er opmærksomme på hinanden når de er i mindre grupper / lytter og snakker mere med hinanden. I mindre grupper er vi også mere opmærksomme på det enkelte barns behov, og nærværet gør at vi lettere kan guide og vejlede barnet.

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse:

<p>I det fysiske læringsmiljø</p>	<p>Vores fysiske rammer understøtter de positive samspil mellem barn-barn og voksen-barn, da vi har skabt mulighed for fordybelse, minimerer forstyrrelser og skaber plads til privatliv mv hvilket gør det nemt for børnene at lege sammen.</p> <p><i>Det ser vi bl.a. ved at vi har indrettet børnehuset i små læringsmiljøer, hvor børnene har mulighed for at fordybe sig enten alene eller 2 - 3 børn.</i></p>
<p>I det psykiske læringsmiljø</p>	<p>Vi møder børnene i en behagelig stemning og giver børnene den nødvendige tid til at øve sig i selvhjulpethed og selvstændighed på en passende måde set i forhold til deres alder og færdigheder.</p> <p><i>Det oplever vi bl.a. når vi får frokost og vi i god stemning opfordrer til smør-selv med hjælp ved behov, og derved møder dem i deres nærmeste udviklingszone.</i></p> <p>Vi møder børnene positivt, individuelt og med respekt for det enkelte barns personlighed og færdigheder. Vi tager aktivt initiativ, følger børnenes initiativer og sætter gode rammer om børnefællesskabet.</p> <p><i>Det ses f.eks. når vi leger i legekøkkenet. Børnene laver gerne mad til den voksne og den voksne "spiser" gerne alt maden uanset om det bliver præsenteret af børnene med ord som "kage og is" eller "mam mam". Børnene bliver af den voksne mødt ligeværdigt uanset personlighed og færdigheder.</i></p>
<p>I det æstetiske læringsmiljø</p>	<p>Vores rammer afspejler de børn vi aktuelt har i huset og det viser vi både gennem præsentation af børnenes produkter og i indretningen.</p> <p>At barnet gennem oplevelser, sansning og har følt - udtrykker sig æstetisk. F.eks. en tur på havnen/stranden har givet forskellige oplevelser, som udtrykkes i tegning, forskellige materialer som barnet har fundet, samt dialogen omkring, hvordan en gammel fisk så ud, og hvordan den lugtede fælt.</p> <p><i>Det kan man f.eks. se ved at der er et læringsmiljø med babydukker og tilhørende udstyr, da børnene er meget optaget af legen med babydukkerne. En voksen har udvidet denne leg med dukkerne ved at børnene kunne sminke babydukkerne, og efterfølgende blev babydukkerne udstillet i en glasmontre, så forældre og andre interesserede kunne se hvad børnene havde lavet.</i></p>

Når vi arbejder med alsidig personlig udvikling, kan det ses, at vi står på det DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv:
<p>Vi opmuntrer børnene til at hjælpe hinanden og at børnene "ser" hinanden. Vi oplever, at det styrker fællesskabet i gruppen. Det kan være når noget skal åbnes fra madpakken, overtøjet skal på eller af i garderoben, hvis et barn ikke kan nå en given ting - så opfordrer vi børnene til at hjælpe hinanden. Hvis et barn gerne vil være med i en leg og ikke umiddelbart må, så giver vi voksne ideer til legen så barnet kan være med - uden der er tabere i legen.</p> <p>Vi arbejder også hver dag med vores forskellige grænser, så hvert barn bliver mødt ordentligt og respektfuldt af de øvrige børn og voksne.</p> <p>Vi tager dialogen med et barn hvis et barn har overskredet en grænse hos et andet barn. Vi snakker om episoden, men også om følelsen hos de pågældende børn. Alt sammen tilpasset vores aldersgruppe.</p>
Børn i udsatte positioner:
<p>Vi snakker med børnene om forskellighed og hvad vi hver især er gode til. F.eks hvis et barn ikke kan åbne køleskabet, løfte en ting fra et sted til et andet, stable klodser o.s.v - så opfordrer vi børnene til at hjælpe barnet som har brug for hjælp. Vi kan f.eks. sige " prøv at spørge X om hun/han kan hjælpe, for det er X nemlig rigtig god til" På den måde får børnene øjne op for hinandens kvaliteter. På den måde får børnene anerkendelse i deres handlinger.</p>
Forældresamarbejde:
<p>Vi vægter en god dialog, åbenhed og samarbejde med forældrene. Det være sig når der er behov for en uddybende dialog, men vi fortæller også hverdagsglimt til forældrene i det daglige. Det kan f.eks være hvis vi har set at et barn uopfordret har hjulpet et andet barn, eller et barn har brugt tid på, at kunne cykle selv og det så pludselig kan. Vi fortæller ofte forældrene om de små positive hændelser, hvor barnet lytter med.</p> <p>Vi lægger vægt på åbenhed og tillid.</p>
Sammenhænge:
<p>Vuggestuen og yngstegruppen samarbejder og brobygger, når et barn flytter fra den ene afdeling til den anden. Når et vuggestuebarn skal i børnehaven, afholder primær pædagogerne fra vuggestuen og børnehaven et overleveringsmøde hvor forældrene er med. Ligeledes går vi hver dag ind og hilser på i vuggestuen, så vi voksne er genkendelige.</p> <p>Når vi får børn fra dagplejere, kommer de på besøg på stuen med dagplejemoderen. Og ligeledes kommer barnet på besøg med sine forældre.</p> <p>Når børnene skal videre op i en anden gruppe, kommer de på "besøg" på den nye stue i flere omgange for at se de nye omgivelser og være sammen med de "nye" voksne.</p> <p>De kommende skolebørn er samlet på en stue. I foråret brobygger vi med de skoler, som børnene skal starte på. Her møder børnene kommende klassekammerater fra andre institutioner, samt bliver kendte med de nye voksne, som de får deres dagligdag med på skolen.</p>

2. SOCIAL UDVIKLING

Mål for det pædagogiske læringsmiljø

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når det drejer sig om social udvikling:

Helt grundlæggende for børns sociale udvikling er kvaliteten af de interaktioner de tilbydes og deltager i. Vi møder børnene positivt og ser deres intentioner frem for deres adfærd. Vi er til stede i mange aktiviteter, rutiner og lege og kommer således omkring alle børn. Vi deltager i rollelege med børnene og beriger og udvikler legen for og i samarbejde med børnene

Det ses bl.a. når børnene leger med dinosaurer, uddyber vi legen ved at tegne dyrene, google hvad de hedder og viser interesse for børnenes leg. Derved oplever vi at børnene selv er med til at udvikle legen yderligere ved at tegne mad og lignende til dyrene.

Vi sikrer at alle børn er i relation med de voksne og at alle børn er en del af børnefællesskabet.

Det ser vi bl.a. når et barn sidder alene og føler sig udenfor fællesskabet, så spørger vi hvorfor barnet er ked af det. Vi hjælper barnet til f.eks. at spørge to andre børn om deltagelse i legen. Hvis der mangler legeredskaber til at det tredje barn kan deltage, så finder vi tingene og hjælper legen i gang igen.

Det ser vi bl.a. når det lille barn, som går rundt på stuen alene uden nogen at lege med, bliver inviteret med i en leg. Den voksne og 3 børn sidder i køkkenkrogen og leger de laver mad. Den voksne bemærker, at der går et barn rundt på stuen alene for sig selv. Den voksne spørger de 3 børn i køkkenkrogen: "Skal vi ikke invitere barn X over at spise mad her hos os?". Det antager børnene er en god ide, og barn X vil gerne være med til at spise alverdens lækkerier.

Vi har en høj grad af individualiseret tilgang. Vi møder det enkelte barn hvor det er og tager hensyn til børnenes individualitet, så alle børn har mulighed for at have succes med deres deltagelse og således at det oplever sig selv som en vigtig og gyldig deltager i fællesskabet.

Det ses f.eks. når et barn ved fysisk voldsom leg viser at det har brug for at bruge kroppen. Så følger vi børnenes spor og sætter gang i en motorikleg, hvor kroppen er i centrum og børnene får mulighed for at få brugt en masse energi. Den individuelle tilgang til børnene giver plads til at alle børn kan deltage i den nyigangsatte motoriske leg.

Vi møder børnene positivt og ser deres intentioner frem for deres adfærd. Vi er til stede i mange aktiviteter, rutiner og lege og kommer således omkring alle børn. Vi deltager i rollelege med børnene og beriger og udvikler legen for og i samarbejde med børnene.

Det ses bl.a. når vi leger med klodser. Pædagogen sidder på gulvet med en gruppe børn og bygger med Duplo klodser. En af børnene tager en klods fra et andet barn, og dette barn giver sig til at græde. Pædagogen siger til det første barn: "Jeg kan godt forstå, at du gerne vil have den fine klods, så vi kan prøve at spørge det andet barn om du må få den?". Det gør de så. Pædagogen hjælper med at sætte ord på, og derved finder børnene en løsning. Her ses intentionen frem for adfærden.

I små grupper rummer børnene bedre hinandens forskelligheder og ser og bruger hinandens kompetencer. De voksne er mere nærværende og opmærksomme på børnenes potentiale.

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse:

<p>I det fysiske læringsmiljø</p>	<p>Vi har tilrettelagt dagen sådan at alle børn kan have succes med at deltage i vores lege og aktiviteter. Vores rammesætning er fleksibel og rammerne er passende for børnene, så der ikke skabes unødige problemer.</p> <p><i>Det ses bl.a. når et barn vil lege i puderummet sammen med sin gode ven. Så kan barnet invitere endnu en god legekammerat med og de tre børn kan lege uforstyrret sammen og skabe yderligere bånd til hinanden. Vi laver "aftaler" med børnene og oplever at de er gode til at overholde dem i fællesskab.</i></p> <p><i>Vi voksne igangsætter en leg, som giver børnene mulighed for at deltage på individuelt niveau. Eksempelvis når vi sammen med børnene bygger en zoo i Lego og efterfølgende aftaler rollefordelingen i legen. Hvem der er dyrepasser og hvem der gæster den zoologiske have. Eller når vi sammen med barnet laver en motorikbane som vi alle sammen efterfølgende leger på.</i></p> <p>Vi har tilrettelagt dagen sådan at alle børn kan have succes med at deltage i vores lege og aktiviteter. Vores rammesætning er fleksibel og rammerne er passende for børnene, så der ikke skabes unødige problemer.</p> <p><i>Det ses bl.a. når vi deler børnene i små grupper til forskellige aktiviteter i de forskellige læringsmiljøer. Nogle læringsmiljøer lægger op til fysisk aktivitet og andre til fordybelse. På legepladsen er der fx en bakke hvor børnene kan gå eller løbe op og ned af, og udfordre deres motorik. Der er ligeledes også gynger, rutsjebane og sandkasse hvor børnene kan udforske og udfordre deres sanser og deres motorik.</i></p> <p><i>I det indendørs miljø er der et værksted til fordybelse, hvor der bliver malet, klippet og klistret, hvor der er plads til kreativ udfoldelse, hvor fantasien kun sætter grænser. Rummene er delt op i små læringsmiljø, fx. Lego-hjørne, legekøkken/dukke hjørne, læsehjørne og udklædnings-hjørne. De forskellige læringsmiljø ligger både op til aktiv leg og stille aktivitet.</i></p>
<p>I det psykiske læringsmiljø</p>	<p>Vi har generelt en afslappet behagelig atmosfære og vi sender varme signaler til børnene. Når et barn er ked af det eller vred støtter vi, er trygge og agerer generelt respektfuldt overfor børnene og guider dem</p> <p><i>Det viser vi ved at vise respekt for det enkelte barn og møde dem dér hvor de er. Når vi oplever et barn der er ked af det, så spørger vi f.eks. barnet om det har brug for et knus inden vi giver det.</i></p>

	<p>Vi er sensitive overfor børnenes nonverbale tegn og responderer hensigtsmæssigt derpå.</p> <p><i>Det ses f.eks. når et barn har svært ved at blive afleveret om morgenen og gerne vil holde fast i sin mor eller far. Så tilbyder vi os som en tryk base der kan hjælpe barnet med at vinke farvel og få en god overgang til dagen i huset. Vi sætter ord på børnenes følelser så børnene føler sig set og forstået.</i></p> <p><i>Når et barn oplever verden utryk og ustabil og har svært ved at selvregulere, skærmer vi barnet ved at tage det ud af gruppen og hjælpe det med at finde roen og trygheden igen. Vi tilbyder et kram og hjælp til at vende tilbage til gruppen igen.</i></p>
I det æstetiske læringsmiljø	<p>Vi giver os god tid til interaktionerne mellem jævnaldrende børn. Vi hjælper dem med at undgå unødvendige konflikter og hjælper med at løse sociale problemer. Vi udpeger og "forstørrer" børnenes positive adfærd overfor de andre børn og tilbyder muligheder så børnene kan samarbejde om et projekt.</p> <p><i>Det viser vi ved at imødekomme det, når et barn i værkstedet giver udtryk for at det gerne vil dele ting med de andre børn, så fremhæver vi det barn siger og viser med ord og handling at vi værdsætter initiativet og adfærden. "Ej hvor er det dejligt for X at have sådan en god kammerat som dig"</i></p> <p>Vi skaber gode rammer for børnene ved at have passende forventninger til dem og ved at bruge børnevenlige procedurer for at minimere problemer. Børnene involveres aktivt i at løse deres problemer og konflikter og når adfærd ikke tillades, forklarer vi hvorfor.</p> <p><i>Det gør vi f.eks. når et barn tager legetøj fra et andet barn. Så stopper vi barnet og forklarer hvorfor det ikke bare må tage legetøjet, men skal spørge først. Vi hjælper dem med at acceptere et nej, hvis det andet barn ikke vil give slip på legesagerne. Når det sker, hjælper vi barnet til at finde et nyt stykke legetøj.</i></p>

Når vi arbejder med social udvikling, kan det ses, at vi står på det DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv:
<p>I vores børnehus har vi haft personale på kursus i 'Fri for mobberi'. Det er et redskab, der hjælper børnene til at vise mod, respekt for hinanden, tolerance og omsorg.</p> <p>Vi har indrettet vores børnehus med tanke på læringsmiljøer, hvor børnene kan søge hen i mindre grupper og blandt andet finde sammen i legen ud fra individuelle interesser.</p> <p>Generelt i huset opfordrer vi børnene til at hjælpe hinanden, hvad end det er i garderoben, på legepladsen, i spisesituationer eller andre situationer, hvor man kan benytte sig af mesterlære.</p>
Børn i udsatte positioner:
<p>Vi har fokus på at alle børn har venner eller legerelationer til andre børn. Vi tilgodeser børn der har svært ved selv at danne relationer ved f.eks. At lave små legegrupper, følger børnenes spor, lave voksenstyrede aktiviteter eller lave små spisegrupper.</p>

Vi hjælper børnene til at få øje på hinandens styrker og ressourcer, både i leg og i dagligdagssituationer.

Forældresamarbejde:

Når børnene har alderen til det, opfordrer vi gerne forældrene til at lave legeaftaler børnene imellem. Vi ser nogle gange nogle relationer der er meget givende for de enkelte børn, som forældrene ikke kender til og på den måde skabe stærkere relationer til hinanden.

Vi afholder en gang imellem forældrekafe i institutionen, hvor vi opfordrer forældrene til, at gå ud på de enkelte stuer, hvor forældrene kan interagere med hinanden.

Sammenhænge:

Vi har brobygning mellem vores stuer. Vuggestuen (Kometen) og yngstegruppen (Stjernestuen) er i den samme ende af huset. De bruger ofte fællesrummet sammen i løbet af dagen. Om eftermiddagen når vuggestuebørnene sover, går Stjernestuen ofte ned i den anden ende af huset, og leger på legepladsen sammen med Månestuen og Planetstuen. Månestuen og Planetstuen kommer på besøg ved hinanden, og leger i løbet af dagen sammen i det store fællesareal, der er på gangene.

Hver fredag har vi fællessang i det store fællesrum.

Fra april hvert år har vi brobygning med de kommende skolebørn der skal på samme skoler, som Emmersbæks børn.

3. KOMMUNIKATION & SPROG

Mål for det pædagogiske læringsmiljø

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når det drejer sig om kommunikation og sprog:

Vi anvender et meget nuanceret og bredt sprog sammen med børnene og vi har fokus på at børnene er aktive samtalepartnere, således at børnene både præsenteres for nye ord og begrebet, men også selv udvikler et aktivt ordforråd.

Det høres f.eks. når vi har dialogisk læsning. Hvor vi har øje for hvilke bøger der vælges og som passer til børnenes interesser, alder og udviklingsniveau.

Vi arbejder dagligt med forskellige spil og sproglige aktiviteter; rim og remser, sang og billedkort, begrebsforståelse og kategorisering, hvilket styrker børnenes ordforråd og sprogforståelse.

Vi sammenkobler emner, som optager børnegruppen med bøger: f.eks. hvis børnene vil vide noget om, hvordan hjernen fungerer, finder vi bøger, som passer til emnet. Den voksne er samtidig opmærksom på, at barnet bruger sin fantasi og forestillingsevne, ved f.eks. at spørge nysgerrigt ind til barnets tanker. Barnet øver sig i at sætte ord på. Samme spørgsmål kan besvares forskelligt af børnene, hvor den voksne hjælper med at skabe dialog mellem børnene om emnet. Intentionen bliver italesat.

Vi har generelt opmærksomhed på børnenes kropssprog, både når vi generelt taler med børnene, men også når vi arbejder med musik og bevægelse. Vi er altid opmærksomme på børnenes nonverbale signaler.

Det ses f.eks. ved at vi møder barnet i dets følelsesmæssige udtryk ved bl.a. at få øjenkontakt, gå i børnehøjde, lytte og hjælpe barnet med at sætte ord på.

Vi arbejder generelt fokuseret med kommunikation og sprog, både i form af talesprog, skriftsprog, billedsprog og kropssprog. Kommunikation og sprog benyttes i relevante sammenhænge for børnene og giver dem mange muligheder for at øve færdigheder og udtryk. Vi kobler desuden ofte sproget sammen med lege, aktiviteter og rutiner.

Det ses f.eks. ved at vi skaber rammer og tid for børnenes sproglige udvikling, gennem kreative udtryk som f.eks. leg, billedkunst, musik og bevægelse. At den voksne er nysgerrig og spørger ind til barnet og indgår i dialogisk kommunikation. Vi bruger f.eks. piktogrammer, billeder og tekst i konfliktløsninger og pædagogiske aktiviteter.

I små grupper er der mere ro til fordybelse og dialog.

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse:

<p>I det fysiske læringsmiljø</p>	<p>Vi har et indbydende læseområde hvor indholdet synligt er koblet til aktuelle lege og interesseområder.</p> <p><i>Det ses f.eks. ved at vi tager en bog, som vi læser med børnene og bagefter laver vi fortællingen om til en leg. En dag læste vi en historie om ælling, som gik med en orm i næbbet. Efter vi havde læst historien lavede vi en motorikbane, hvor børnene i starten af banen skulle tage en "orm" i munden. Efterfølgende skulle børnene igennem motorikbanen for til sidst at aflevere "ormen" hos "andemor".</i></p> <p>Børnene viser selv interesse for bøger og de beder os ofte om at læse højt. Vi opfordrer og tilskynder til denne adfærd.</p> <p><i>Det gør vi bl.a. ved at børnene har let adgang til bøger og hyggelige læsekroge med sofaer, madrasser, puder og tæpper, og når vi taler med børnene om et emne, hjælper vi med at finde bøger, hvor der står noget om det emne, der er aktuelt og som børnene viser interesse for fx naturbøger, når der ønskes viden om regnormes levevis.</i></p> <p>Vi har synlig skrift i huset - kombineret med billeder. Vi skriver ned hvad børnene siger og vi sørger for at det skriftlige sprog der relaterer til aktuelle emner og interesser kan ses visuelt af børnene.</p> <p><i>Det ses f.eks. med billeder og ord - om det der kan leges med og leges i fx dukkekrogen.</i></p>
<p>I det psykiske læringsmiljø</p>	<p>Vi er gode til at aflæse og italesætte børnenes nonverbale signaler og sætte ord på følelser og handlinger. Vi arbejder med at understøtte at børnene udvikler et socialt og emotionelt sprog.</p> <p><i>Det opleves f.eks. når et barn tager et stykke legetøj fra et andet barn. Barnet bliver meget ked af det, græder, og skubber. Den voksne har set hvad der er sket og går over til børnene. Den voksne siger: "Jeg kan godt forstå du gerne vil have det legetøj, men når du tager det, så bliver hun ked af det". Barnet kigger på det barn, som stadigvæk græder. Den voksne henvender sig nu og siger: "Du må gerne sige STOP til hende". Den voksne holder en hånd op for at vise stop tegnet. Barn holder en hånd hen mod den anden og siger: "stop". Den voksne forsøger, at hjælpe børnene ud af en konflikt ved at give dem nogle værktøjer, som de kan bruge fremadrettet. Hermed arbejdes der med at hjælpe børnene til at udvikle empati.</i></p> <p>Det meste af vores interaktion og formidling er individuel og foregår mens børnene deltager i fri leg og i andre relevante situationer. Det betyder at vi har en sproglig opmærksomhed omkring alle børn og vi møder dem i deres leg og aktiviteter og prøver at udvide og berige samtalerne, tilføje flere ord, udfordrer børnenes ideer og stille spørgsmål der opmuntrer børnene til at forklare årsager og ideer, der knytter sig til deres leg.</p>

	<p><i>Det ses f.eks. ved</i></p> <p><i>Den voksne spørger nysgerrigt ind til legens indhold. Når børnene leger f.eks far-mor-børn leg, spørger den voksne ind til deres opgaver i legen. Hvis mor laver mad- hvilken slags mad forbereder hun? Hvis far er på arbejde- hvad indebærer fars arbejde? Hvis et barn har fået "hund eller kat"-rollen, skal den måske til dyrlægen, for at blive undersøgt om den eks har lopper, eller til dyrehandleren for at få et nyt halsbånd.</i></p>
I det æstetiske læringsmiljø	<p>I arbejde med billedsprog giver vi børnene mulighed for frit at udtrykke sig i varierende og avancerede materialer. I vores udstillede materiale ses det at børnene lærer at arbejde med komplekse materialer, at de udtrykker sig individuelt.</p> <p>Vi viser interesse for børnenes kunstværker og udtryk og vi samtaler med børnene om deres kreationer.</p> <p><i>Det viser vi ved bl.a. at lade børnene udstille, præsenterer og fortæller om det de har lavet også gerne for deres kammerater i gruppen, hvis barnet ønsker det, vi voksne inspirerer og understøtter barnet med bl.a. hv-spørgsmål i processen og dialogen, - det kan fx også være en konstruktion barnet har fremstillet, hvor barnet forklarer med hjælp fra den voksne, hvad konstruktionen kan bruges til og vise, hvordan der evt. kan leges med det, der er lavet. Her er intentionen og de bagvedliggende tanker i barnets kreative proces i højsædet.</i></p>

Når vi arbejder med kommunikation og sprog, kan det ses, at vi står på det DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

<p>Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv:</p> <p>I det daglige har vi stort fokus på at hjælpe børnene med at sætte ord på. Vi hjælper dem med konflikthåndtering, således at børnene løser konflikterne verbalt og ikke fysisk. Desuden arbejder vi meget med at lære børnene betydningen af toneleje, ansigts mimik og stemmeføring.</p> <p>Vi prioriterer, at børnene inddeles i mindre grupper, hvor vi har forskellige aktiviteter, som understøtter børnenes kommunikative kompetencer. Disse aktiviteter kan være; dialogisk læsning, sanglege med fakter samt fællessang for hele huset. Ydermere er der et musik tiltag for de større børn i institutionen, SISTEMA, hvor børnene bl.a. lærer regler, rammer samt sprog inden for det musiske.</p> <p>Vi har et projekt med bøger, "Bogglad", hvor vi har fået mange nye bøger, som børnene viser stor interesse for. Der er bøger indenfor mange forskellige emner, som passer til de forskellige målgrupper i hele institutionen.</p>
<p>Børn i udsatte positioner:</p> <p>Børn i udsatte positioner støttes i de sproglige kompetencer vha. tegn til tale og piktogrammer. Desuden sprogtestes børnene efter behov, og i nogle tilfælde tilknytttes en talepædagog.</p>

Forældresamarbejde:

I vores hverdag har vi ofte "garderobe snakke" med forældrene, hvor forældrene fortæller hvis barnet fx. har haft en dårlig nat, spist meget lidt mm. Personalet fortæller ligeledes forældrene om barnets dag i institutionen.

Vi benytter AULA til at lave opslag som beskriver og viser i billeder hvad børnene laver i løbet af dagen i institutionen. AULA benyttes ligeledes til at skrive beskeder til forældrene samt informere forældrene om barnets sovetid og eventuelt ture ud af huset.

I nogle tilfælde inviterer vi forældrene med til et tværfagligt samarbejde, således at vi kan understøtte børn, som ikke er i fuld trivsel.

Vi opfordrer generelt vores forældre til at tale med deres børn og sætte ord på alting. I vuggestuen er det vigtigt at vi fortæller det lille barn alt hvad vi gør, så det allerede her bliver præsenteret for et stort ordforråd og sprogforståelse. Børnehavebørnenes forældre bliver opfordret til at læse for deres barn, gå på biblioteket, spille billedlotteri mm.

Sammenhænge:

Når børnene starter i vuggestue afholdes et dialoghjulet møde (9-14 mdr), som er et slags opstartsmøde, hvor vi ser på barnet og snakker om selve opstarten.

Når børnene skal starte i børnehave, afholder vi igen en dialoghjulet samtale (3 år), men denne gang er der fokus på opstarten i børnehaven og derfor deltager der til mødet både en pædagog fra børnehaven og vuggestuen.

Når børnene skal starte i skole, brobygges der med skolen fra April måned. Skolen og institutionen har overleveringsmøde på børnegruppen.

4. KROP, SANSER & BEVÆGELSE

Mål for det pædagogiske læringsmiljø

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når vi arbejder med krop, sanser og bevægelse:

Vi har gode rammer til udvikling af både grovmotoriske og finmotoriske færdigheder. Vi har masser af plads til bevægelse - både indenfor og udenfor. Vi opfordrer børnene til at bevæge sig og har tilgængelige materialer, som børnene enten kan lege frit med eller sammen med en voksen.
Det ser vi f.eks. når børnene leger frit på vores motorikbane, som ligger centralt i huset, og som altid er tilgængelig for både børnehave og vuggestue. (En integreret del af huset).
Allerede om morgenen begynder børnene f.eks. selv at lave en motorikbane, som indbyder andre børn til at være med i legen

Vi har meget fokus på motorik og derfor har vi motorisk udstyr der også udfordrer avancerede færdigheder.

Det ser vi bl.a. når børnene udfordrer sig selv med de materialer der er tilgængelige, og når de voksne supplerer med yderligere materialer, f.eks. en stige. Ligeledes er der materialer der kan bruges til at lave en udendørs motorikbane.

Børnene mødes på en måde hvor der gives udtryk for forståelse for børnenes følelser og der responderes på børnenes udtryk og deres behov imødekommes på en måde, der lader dem vide at de er værdifulde mennesker.

Det ses f.eks. ved at støtte et barn der er usikker i at kravle over en trappestige. Her guides barnet verbalt og holdes i hånden, så barnet formår at kravle over stigen, og får en succesoplevelse.

En bevidsthed om børns behov for kropslig udfoldelse, og glæden ved bevægelseslege.

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse:

I det fysiske læringsmiljø

Vi har bl.a. et grovmotorisk område, hvor flere kan lege uden at forstyrre hinanden. Vores motorikredskaber inviterer børnene til at arbejde med flere forskellige færdigheder.

Det oplever vi f.eks. når der er lavet en stor motorikbane, med en masse forskellige redskaber. Her har børnene mulighed for at udvikle deres balanceevne og deres grundbevægelser. Sanserne kan ligeledes blive udfordret i forhold til forskellige sansekasser børnene skal træde i.

<p>I det psykiske læringsmiljø</p>	<p>Børnene får omhyggelig og positiv vejledning og hjælp til at udvikle færdigheder. Børnene mødes respektfuldt og med et varmt kropssprog <i>Det ser vi f.eks. ved at et barn som er usikkert ved en sansekasse, guides i først at få lov til at mærke på stenene med hænderne, derefter trykke på stenene med hænderne, for til sidst at tage mod til at gå på stenene.</i></p> <p>Børnene mødes med vejledning og vi er opmærksomme og lydhøre over for deres individuelle personligheder og behov. Vi støtter børnene i selvhjulpenhed efterhånden som de er parate. <i>Det ses f.eks. ved en leg på legepladsen. Børnene er på legepladsen, og der øver de sig i at gå op og ned af en bakke. En lille pige vil gerne holde en voksen i hånden de første gange, men med støtte og guidning fra den voksne oplever hun til sidst at kunne mestre det selv.</i></p>
<p>I det æstetiske læringsmiljø</p>	<p>Der er fokus på det kropslig udtryk med fagter og dans, når der arbejdes med musik og bevægelse. <i>Det ser vi f.eks. når der laves action kids og børnene efterfølgende gentagne gange efterspørger det. Og når vi deltager i musikskolens El Sistema undervisning.</i></p> <p>Vi har mange forskellige materialer til finmotoriske aktiviteter, og vi sørger for at børnene tilbydes varierede materialer og sværhedsgrader. Vi støtter og guider børnene og viser interesse for deres proces og produkter. <i>Det ser vi f.eks. når det kreative værksted åbnes og børnene har mulighed for frit at bruge deres fantasi og kreativitet. Vi ser ofte, at der benyttes mange forskellige materialer og børnene er kreative i deres processer. Ligeledes kan sværhedsgraden varierer, da der også kan benyttes f.eks. Save, limpistoler mm. F.eks havde et barn limet og savet et skib selv, af genbrugsmaterialer, og gik stolt rundt på stjerne og viste det frem.</i></p>

Når vi arbejder med krop, sanser & bevægelse, kan det ses, at vi står på det DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

<p>Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv:</p> <p>Vi har fokus på fællesskabet. I samarbejde med andre afprøver vi nye ting sammen. Børnene opfordres til at hjælpe hinanden.</p> <p>Vi er DGI certificeret. Her er personalet blevet inspireret til at knytte krop og bevægelse på alle læreplanstemaerne. Derfor er vi særligt opmærksomme på at bruge krop og bevægelse i vores dagligdags aktiviteter.</p> <p>Vi har adgang til Hirtshals skoles gymnastiksal en gang om ugen. Her skiftes vi stuevis til at gøre brug af denne. Vi er meget på tur til skov, strand, sø og nærliggende legepladser. Herved får vi en opmærksomhed på vores nærmiljø samtidig med, at børnene får stimuleret deres sanser og bevægelse på nye udfordrende måder.</p> <p>Vi har fokus på at bruge forskellige sanselige materialer til at styrke børnenes taktile sans. Det kan f.eks. Være at tage sne med indenfor, eller lege med sand og vand.</p>

Vi øver finmotorik. Vi har redskaber tilgængelig, eksempelvis sakse, perler, modellervoks mm. Børnene maler nogle gange sig selv/ hinanden, imens de kigger i et spejl. Herved træner de finmotorikken og sanserne. I vuggestuen sanser de små børn med fingrene og munden.

Børn i udsatte positioner:

Vi har fokus på fællesskabet. I samarbejde med andre afprøver vi nye ting sammen. Børnene opfordres til at hjælpe

Ved børn, der er udfordret på det motoriske eller sensoriske, benytter vi os af gentagelser. Vi forsøger at skabe et langsomt tempo med stor genkendelighed. Vi bruger kort med de 18 grundbevægelser til at komme hele vejen rundt om grundmotorikken.

De børn, der er motorisk urolige, kan få ro på kroppen ved at bruge Triptrap stole. Ydermere har vi kuglepuder til at stimulere balancen. Hvis et barn bruger meget energi på at orientere sig om alt hvad der sker i rummet, bliver det placeret, så det har fuldt overblik over hele stuen. Andre børn har brug for skærmning, her deler vi gruppen op, så der er små grupper.

Vi bruger børnemassage til at øge kropsbevidstheden hos alle børn. Men vi bruger det særligt til de børn, der ikke er så vilde efter at bruge kroppen, og føler berøring enten som overdreven eller næsten ingen. Disse børn har haft særligt gavn af dette. Det har givet mere ro, så kropslige lege ikke bliver for vilde, og omvendt så de andre ikke trækker sig. Vi laver en gang imellem også fodbad og giver fodmassage. Herved opstår der en kropslig nærhed. I vores fællesrum har vi gynger og en trampolin. Dette er med til at give børnene en øget kropsbevidsthed. Ligeledes sætter vi også børneyoga igang, samt bruger redskaber som bolde, ærteposer eller transparente tørklæder.

Vi har besøg af PPRs ergoterapeut en gang om året. Hun screener alle de 4-årige. Her får vi handleanvisninger til at arbejde specifikt med børnenes motorik, hvis de er udfordret motorisk. Vi har også mulighed for at lave en indstilling, så vi sammen med forældrene kan få yderligere vejledning.

Forældresamarbejde:

Vi er i dialog med forældrene om vigtigheden af, at deres barn bliver selvhjulpne i forhold til af- og påklædnings, toiletbesøg og at børnene får glæden ved at bruge kroppen og øve motorikken. Vi nudger med små skilte som viser, hvad børnene godt kan selv. Vi formidler, at det er en god ide at lade børnene gøre tingene selv. Det styrker deres motorik. Vi fortæller at det, for at styrke finmotorikken, er en god ide med f.eks. modellervoks at sætte store perler på snor og tegne. At øve pincetgrebet kan være noget så enkelt, som at lade børnene spise selv, - at de prøver at fange de små ærter.

Vi opfordrer forældrene til at øve deres børn til at blive selvhjulpne. At de godt kan gå ind i børnehuset selv, imens de bærer deres egen madkasse. Og at de får tid til at øve sig i at komme i tøjet selv. Vi formidler, at det er vigtigt, at børnene får styrket deres sanser. Vi er meget bevidste om at få formidlet til forældrene, hvad det psykisk gør ved børnene, at de selv kan mestre ting. Vi udleverer et skema med de 18 grundbevægelser til forældrene i forbindelse med forældresamtaler

Børnene bliver screenet af en fysioterapeut. Her samarbejder vi med forældrene om evt tiltag der skal til at styrke barnets motorik.

Sammenhænge:

Samling.

Vi øver en kultur allerede fra vuggestuen, hvor vi samles til samling. Lære at sidde stille og lytte til andre. Række hånden op og vente på tur. At de kan sidde stille uden at pille ved de andre børn. Det er et mønster, der følger fra vuggestuen, igennem børnehaven og op i skolen. Vi bruger nogle af de samme lege, som f.eks. "Lille hund", "Tag den ring" eller benytter os af "Action kids", så der er en genkendelighed i skiftet fra stue til stue. Disse lege kan vi også finde på at lege til vores fællessamling om fredagen eller ude på legepladsen.

Spisesituationer

Vi har fokus på, hvordan vi sidder sammen. Holder balancen på stolen. Hvordan er vi i vores kontakt til andre, - øjenkontakt og kropskontakt.

Fra vuggestuen og helt op i ældstegruppen, har vi fokus på, at børnene træner deres selvhjulpenhed. De får selv lov til at øve i, at hælde op i koppen og åbne deres egen madkasse. Jo ældre børnene bliver, jo mere en del bliver de af rutinerne omkring at dække bordet. Alle skal på skift hjælpe med at være en del af borddækningen.

Ture ud af huset

Børnene bliver udfordret på deres udholdenhed, så de gradvist bliver mere robuste. Når vi er på gåture holder vi i hånd, når vi er på fortovet. Når vi er på frie arealer, må vi alle løbe.

5. NATUR, UDELEG OG SCIENCE

Mål for det pædagogiske læringsmiljø

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når vi arbejder med natur, udeliv og science:

Vi er generelt opmærksomme på at inddrage natur og science i vores hverdag. Vi taler med børnene om f.eks. insulin måling, affaldssortering, matematik, kroppen osv.

Det ses f.eks. når vi lader børnene holde vejret og kigger på uret, for at finde ud af hvor lang tid det tager. Hvad falder først ned fx en fjer eller en klods, hvad flyder ovenpå vand i en fx vandpyt og hvad falder først til bunden, børnene øver foran, bagved, ved siden af osv. ved hjælp af fx stol eller bord eller ting, der sættes i forhold til en kuffert, hvor de på skift sammen med den voksne siger, hvad det enkelte barn eller gruppen nu skal gøre.

Til affaldssortering er der tre tallerkner med forskellige farver, som børnene skal sorterer deres ting i fra madpakken.

Vi har fokus på matematik og anvender matematiske ord og begreber, ligesom vi har en del spil til rådighed.

Det ses f.eks. når vi synger sangen: Fem små aber, hvor vi viser antal med både finger og billeder. Børnene tæller hinanden og tallet skrives. Der tales om former og farver bl.a. når der spises madpakker fx en halv rugbrød er en rektangel og når den skæres midt over er der to firkanter, som kan blive til trekanter. Kigger på kalender med tal.

Vi arbejder med natur, udeliv og science som en integreret del af hverdagen

Det ses f.eks. ved at de voksne sammen med børnene løfter fx en sten, for at se hvilke småkryb der gemmer sig under, der bruges forstørrelsesglas til at nærstuderer. Der saves grene - måle længde og mærke vægten, og findes naturting til lege i sandkasse og udekøkken.

Det ses f.eks. når vi er på legepladsen og finder fx. stankelben. Børnene er sammen med en voksen nysgerrige på stankelbenet. De går helt tæt på for at se hvordan det ser ud. Hvorfor mon det har så tynde ben? Hvorfor flyver det væk, når vi kommer for tæt på? Børnene er generelt undrende på forskellige naturfænomener, og de er meget eksperimenterende i deres tilgang til at opnå viden.

At børnene i deres udeleg bruger deres fantasi og kreativitet, F.eks sten er mad, jord og vand er modellervoks. Hvad kan flyde på vand - en kogle, en sten osv. Vi får også ofte en snak om naturen med børnene.

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse:

I det fysiske læringsmiljø	<p>Vi har et science område med materialer hvor børnene kan udfordre sig selv. Vi er opmærksomme på at snakke med børnene om natur/science og vi benytter jævnligt vores nærliggende naturområder.</p> <p><i>Det ses f.eks. ved at benytte nærmiljøet, søer, vandhuller, og lade børnene bruge kroppen i det kuperede terræn. Lade børnene udfordre sig selv på legepladsen, klatre i træer osv.</i></p>
I det psykiske læringsmiljø	<p>Vi arbejder med matematik gennem materialer og interaktioner. Desuden har vi fokus på at knytte matematikken til børnenes hverdags erfaringer.</p> <p><i>Det ser vi f.eks. når vi dagligt arbejder med matematiske begreber. Når vi sidder ved bordet og spiser mad, så snakker vi fx.: om ord som foran, bagved, venstre, højre, opad, nedad mm. Den voksne siger bl.a. til et barn: "Kan du give denne kop til X, som sidder til højre for dig?". Børnene får dermed begyndende kendskab til de forskellige begreber.</i></p>
I det æstetiske læringsmiljø	<p>Vi udstiller børnenes kreationer og hjælper dem til at anvende de materialer som vi finder i naturen</p> <p><i>Det ser vi f.eks. Når vi op til jul, i fællesskab går ud i naturen for at samle materialer til juledekorationer. Den efterfølgende fredag benytter vi de indsamlede materialer og børnene laver selv små juledekorationer.</i></p>

Når vi arbejder med natur, udeliv & science, kan det ses, at vi står på det DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

<p>Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv:</p> <p>For at inddrage og tilgodese alle børn i de daglige aktiviteter, deler vi børnene op i mindre grupper, for at alle børn får deltagelsesmuligheder. Vi skaber plads til, at alle børn bliver set og hørt.</p> <p>Vi snakker og interagerer med børnene om de ting vi oplever i hverdagen. Vi gør meget brug af vores uderum og de omkringliggende naturområder. På vores mange ture ud af huset, inddrager vi både børnenes perspektiver og skaber gode børnefællesskaber, med plads til leg og læring.</p> <p>Vi bruger natur, udeliv og science til at understøtte og udvikle barnets sociale- og personlige udvikling, motorisk udvikling, sproglig udvikling, fantasi- og sanseintegration.</p>
<p>Børn i udsatte positioner:</p> <p>Naturen er et godt pædagogisk læringsrum. Vi bruger det ofte, da der er højt til loftet, og kan skabe mere ro og plads omkring børnene. Vi stiller krav og forventninger, der kan give succesoplevelser, med udgangspunkt i det enkelte barns kompetencer.</p>

Forældresamarbejde:

I børnehuset Emmersbæk har vi i flere tilfælde haft besøg af forældre, der har givet børnene et indblik i natur, udeliv og science. Vi har blandt andet haft forældre på besøg med forskellige dyr. Her havde børnene mulighed for at se og røre nye spændende levende dyr, samt få ny viden. Vi har også haft besøg af en jæger, der havde en masse udstoppede dyr med. Her brugte vi forskellige sanser, da vi fik lov at røre alle dyrene.

Vi inddrager forældrene i vores hverdag, ved at visualiserer og dokumenterer via billeder.

Sammenhænge:

I børnehuset Emmersbæk bruger vi meget vores egne store udearealer. Vores legeplads giver plads til at gå på opdagelse i naturen. Vi har både skov, plads til vandlege, og andre aktiviteter der understøtter børnenes udvikling. Vi bruger også meget områderne omkring børnehaven, med både skov, kuperet terræn, søer og strand.

6. KULTUR, ÆSTETIK & FÆLLESSKAB

Mål for det pædagogiske læringsmiljø

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når vi arbejder med kultur, æstetik og fællesskab:

Vi arbejder meget med krea og har et stort værksted hvor børnene kan udfolde sig kreativt. Vores krea produkter er relateret til aktuelle temaer/interesser og børnene har mulighed for selv at udtrykke sig og benytte materialerne på deres egen måde. Vi sætter ofte billedtekster til børnenes produkter.

Det ses f.eks. ved at et bilprojekt bliver til en æstetisk proces ved at børnene er medbestemmende i forhold til valg af farver, hvad de skal bruge af arbejdsredskaber og udførelse der af. Personalet laver billedokumentation og udstillinger deraf, hvor børnene deltager i forløbet.

De rammer vi har sat op i form af dagsrytmer, regler og rutiner m.v. giver et godt udgangspunkt for at arbejde med at forme fællesskabet, hvor børnene er aktivt involverede og hvor der italesættes følelser og relationer blandt børnene.

Det ses f.eks. når vi anvender piktogrammer i samlings situationer for at hjælpe børnene med at danne sig et overblik over dagen, og for at skabe ro og tryghed hos det enkelte barn. Vi ser at det gavner dem bla ved at de kan overføre de positive handlinger til andre situationer f.eks. i garderoben hvor de hjælper hinanden når trøje eller fodtøj driller, børnene henter hjælp hos en voksen når der er behov. Børnene opfordres også til at trøste hinanden, hvis nogen kommer til skade eller er kede af det.

Det ses f.eks. når børnene i vuggestuen skal have skiftet ble efter middagsmaden. En voksen går ud med 3 børn på badeværelset. De sætter sig alle på gulvet og børnene bliver vejledt og guidet i selv at tage deres tøj af. Et af børnene er ked af det og har problemer med at få bukserne af, og den voksne siger "Kan du ikke hjælpe X med at få bukserne af?" " Hvis du tager fat i bukserne og hiver, er jeg sikker på, at I kan gøre det sammen." Barnet tager fat i bukserne på barn X og hiver - vupti, så er bukserne kommet af. Begge børn er glade og den voksne laver "High five" med børnene.

Vores arbejde med kultur, æstetik og fællesskab er særligt tydeligt i vores mere formelle arbejde med de kulturelle udtryksformer, som f.eks. krea, musik, teater osv. Det ses dog også i vores arbejde med interaktioner og fællesskab, hvor vi skaber gode rammer for børnenes hverdagsoplevelser.

Det gør vi bl.a. at når vi får formiddagsmad, kommer børnene med forslag til forskellige sange, som de alle er deltagende om at synge eller anvende kroppen til ved f.eks. bruge fingrene til "en lille abe" sangen. Så alle børn er deltagende, og føler de er en del af fællesskabet på trods af aldersforskelle, forskelligheder og formåen.

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse:

<p>I det fysiske læringsmiljø</p>	<p>Vi har mange rollelegs materialer som er nemme at overskue for børnene. Vi deltager i rollelege sammen med børnene og på den måde beriger vi legen. <i>Det ses f.eks. når den voksne går ind i børnenes leg ved f.eks. være kunde i en restaurant, hvor børnene bliver udfordret i deres viden om mad, ved at den voksne ønsker noget andet end det der står på menukortet.</i></p> <p>Vi udvider børnenes lege ved at inddrage tal og bogstaver i legen. <i>Det ses f.eks. ved at der er et kasseapparat, hvor børnene har lavet pengesedler til. Børnene klipper pengene ud og har efterfølgende skrevet forskellige tal på. Pengene bliver brugt til at handle i dukkekrogen.</i></p> <p>Vi har i perioder forskellige IT-redskaber til rådighed som vi bruger sammen med børnene. <i>Det ses bl.a. når vi bruger action kids sammen med børnene, hvor vi bruger iPad, højtaler, og projektor.</i></p> <p>Ud over vores kreative værksted, har vi papir og blyanter tilgængelige for alle børn på stuerne og i det store fællesrum. I fællesrummet har vi også perler frit tilgængelig.</p> <p>Vi har et lokale, hvor der er rytmik og musikinstrumenter tilgængelig. De to ældste årgange deltager i et musikforløb, der hedder Sistema. Dette foregår fast en gang om ugen.</p> <p>Vi arbejder med børnenes kulturelle udtryksformer, ved at følge de traditioner der kommer i løbet af året. Dette er f.eks. fastelavn, påske og jul. Vi bruger naturen omkring os til årstidsbestemte aktiviteter. F.eks. at plukke æbler og brombær.</p> <p>Vi benytter os af biblioteket, Nordsø oceaneriet, kunstmuseet og egns museerne.</p>
<p>I det psykiske læringsmiljø</p>	<p>Vores interaktion med børnene bærer præg af respekt for det enkelte barn, ligesom der er mange muligheder for børnene for at deltage i fællesskaber med jævnaldrende under gode rammer, hvor vi arbejder med at understøtte fællesskaber i børnegruppen både gennem den direkte pædagogiske indsats og gennem arbejdet som rollemodeller, f.eks. ved at behandle og møde børnene med respekt og ligeværd.</p> <p><i>Det ses bl.a. når vi laver en motorikbane. Banen kan være udfordrende for det enkelte barn og der arbejdes med barnets nærmeste udviklingszone. Den voksne går på banen for at vise børnene, hvordan de kan gøre det. Et af de lidt ældre børn, har forholdsvis nemt ved at holde balancen på banen, men et af de yngre børn er mere usikker og prøver sig frem ved blot at have den ene fod på banen og den anden på gulvet. Begge børn</i></p>

	<i>bliver set af den voksne, som anerkender børnene i, at de lykkes med at gå balance.</i>
I det æstetiske læringsmiljø	<p>Vores udstilling bærer præg af at børnene lærer at bruge mere komplekse materialer. Vi har mange elementer hængende, som enten er produceret af, eller repræsenterer børnene og der er en tydelig sammenhæng mellem udstilling, aktuelle temaer og vores pædagogiske praksis.</p> <p>Børnene har mulighed for at producere ting i værkstedet som relaterer til deres lege og aktiviteter.</p> <p><i>Det ses f.eks. når en gruppe børn er i værkstedet for at lave biler ud af bl.a. træ. Børnene er i forvejen optaget af biler, og gruppen har været på gåtur, hvor de så og snakkede om biler sammen med den voksne. I værkstedet for børnene frihed til at lave bilerne, som de vil, dog med hjælp og vejledning fra den voksne. Børnenes biler blev forskellige og de fik hver især sat deres eget præg på netop deres bil. Der kom en snor i bilen, så børnene kan trække den og bruge den aktivt i lege efterfølgende.</i></p> <p>Vi arbejder med musik og sang, hvor vi ofte inddrager dans og fagter, og børnene opmuntres positivt til at deltage.</p> <p><i>Det ses f.eks. når vi dagligt synger. Vores sange er altid med fagter, og børnene er ikke meget mere end 1 år før de begynder at være med. Pt. er en af yndlingssangene "humlebi", og når det lille barn uden ord gerne vil synge den, så kommer barnet enten med en lille stof humlebi eller barnet holder sig for øjnene, da det er en del af fagterne fra sangen.</i></p> <p>De to ældste årgange har abonnement til Hjørring Teater. Derved kommer de til 3 teaterforestillinger om året.</p>

Når vi arbejder med Kultur, æstetik & fællesskab, kan det ses, at vi står på det DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv:
<p>Vi fokuserer på at skabe en kultur med fokus på fællesskabet, hvor ingen kan/ skal gøre noget alene.</p> <p>Vi leger rolleleg, samt lege, hvor vi skal indgå i fællesskab, eksempelvis lege, hvor vi skal give plads til forskelligheder, og til at børnene kan være sammen om et fælles tredje. Vi fejrer altid børnenes fødselsdag.</p> <p>Når vi læser bøger, f.eks. "De 3 bukkebruse", så benytter vi os ofte af dialogisk læsning. De får historien visualiseret ved at se billederne, samt måske nogle små figurer. Herefter inspirerer vi til rolleleg, hvor handlingen bliver udlevet. Dette kan både foregå sammen med en voksen eller som fri leg. Nogle gange laver vi tegninger om historien, og børnene genfortæller den til hinanden eller deres forældre. Deres kreationer bliver udstillet.</p>

Børn i udsatte positioner:

Vi giver plads til og opmuntrer i forhold til det æstetiske. Vi er nysgerrige på, og undersøger/ finder ud af, hvad det enkelte barn har særlig interesse for at arbejde med, samt hvor de ligger kompetencemæssigt.

Vi har fokus på, at alle hjælper hinanden, så både hjælperen og den der har brug for hjælpen, får en succesoplevelse.

Vi benytter os af piktogrammer, rytmer og rutiner, så alle børn har en overskuelig hverdag, hvor de alle får de bedste rammer for at indgå i fællesskabet.

Forældresamarbejde:

Vi udstiller børnenes produkter og sætter billeder af det op på AULA. Her formidler vi børnenes proces, og viser forældrene hvad børnene har lavet. Ud fra dette tager vi snakken om, hvad vi arbejder med, og hvordan barnet griber tingene an på. Vi snakker om, hvor vi ser udviklingsmuligheder, og hvordan vi kan samarbejde om barnets udvikling.

Vi opfordrer til legeaftaler, og fremhæver, hvem der leger godt sammen. Vi fortæller, hvordan børnene hjælper og viser omsorg for hinanden

Sammenhænge:

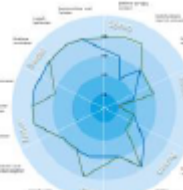
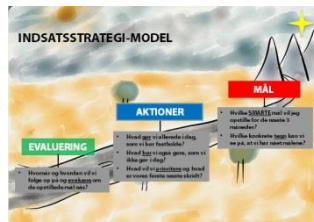
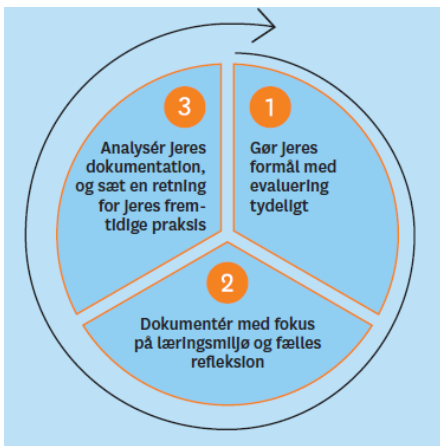
Vi mødes i fællesrummet hver fredag, hvor vi synger sammen. Nogle gange er der en stue, som fremviser, hvad de har arbejdet med, så det kan inspirere andre. Vi starter altid med den samme sang og slutter med den samme farvelsang, så der altid er nogle genkendelige aspekter. Her har vi et fælles 3. på tværs af børnegrupperne.

På legepladsen mødes vi ofte til fælles aktiviteter. Det kan være aktiviteter, hvor vi leger med vand eller maler med kridt eller vandfarver.

Vi har et uderum, hvor det er muligt at være kreativ. Her er altid papir og blyanter. Her mødes børnene på tværs af stuerne. Dette kan både være til voksenstyrede aktiviteter, hvor børnene kan dumpe ind, eller på børnenes eget initiativ.

Vi besøger vores lokale kultur attraktioner såsom biblioteket, teateret, Nordsø Oceanariet, og museer som lokalhistorisk museum, kunstmuseet og egns museet.

Systemisk evaluering

<p>Vi vil gerne opnå at:</p>	<p>Ved at undersøge, dokumentere og analysere vores praksis ved vi nu at:</p>	<p>Derfor vil vi fremover:</p>
<p>At samarbejde endnu mere på tværs af stuerne.</p>	<p>Da vi fysisk har et meget stort hus, kommer vi nogle gange til at holde os i vores egne grupper.</p> <p>Selvom vi er meget glade for vores aldersopdeling, som er med til at skabe ro og trivsel blandt børn og personale, oplever vi, at børnene bliver meget knyttet til deres primære voksne. Derfor kan det være svært for nogle børn, når der er ferie og sygdom i huset, og de derfor skal være sammen med voksne fra de andre stuer.</p> <p>Ved at samarbejde på tværs af stuerne forventer vi, at børnene kan få mulighed for at blive inspireret af flere voksne.</p>	<p>Se på vores organisering- Hvordan/ hvornår kan vi hjælpe hinanden? Hvordan bliver materialerne tilgængelige for børnene både inde og på legepladsen.</p> <p>Samarbejde mere på tværs af stuerne. Lave småforløb, hvor vi mikser børnene. Som personale vil vi forsøge at flytte os fysisk, så vi også laver aktiviteter på hinandens stuer og er sammen med børnene fra disse stuer.</p> <p>Organisere os, så vi på bestemte tidspunkter er sammen med børn og personale fra andre stuer</p>

	Da antallet af børn på vores stuer er skævt fordelt, er der brug for samarbejde på tværs.	
Krop og bevægelsesglæde.	<p>Vi blev i 2021 DGI certificeret. Her har vi haft meget fokus på motorik og bevægelse, og vi ser, at børnene bruger vores motoriske legeredskaber selvstændigt. Helt fra de små vuggestue, som selv kan kravle op på trampolinen, og godt ved, at de ikke må kravle under den, til de store børn, som selv finder på at lave motorikbaner af stuens møbler.</p> <p>Vi oplever dog stadig, at der er mange motorisk ubrugte børn, som aldrig er blevet udfordret på deres motorik.</p>	<p>Have vores Bevægelsesstrategi mere synligt fremme i huset, så både personale og forældre bliver mindet om vigtigheden af børnenes bevægelse og træning i at blive selvstændige.</p> <p>Vi vil indgå i dialog med forældrene, og nudge til, at børnene selv kommer gående ind i institutionen, og de selv bærer deres madkasse mm.</p> <p>Forsøge at inddrage forældrene mere i at få børnene til at bruge de 18 grundbevægelser, - vi vil have en ugentlig grundbevægelse, som vi har fokus på i hele huset.</p> <p>Vi vil udarbejde en liste over fritidsaktiviteter i nærområdet, så det bliver lettere for forældrene at finde de muligheder der ligger for bevægelse udenfor institutionstiden.</p> <p>Fortsat tage på mange ture i nærmiljøet, hvor børnene får opbygget deres udholdenhed samt bliver præsenteret for forskellige terræn, som stimulerer deres sanser.</p> <p>Vi vil benytte os af Hirtshals skoles gymnastiksal på skift, da vi har fået stillet den til rådighed en gang om ugen.</p> <p>Vi vil lave en idekasse med bevægelseslege, så det bliver let at sætte gang i nye lege.</p>

		Vi vil have fokus på at sanse stimulere børnene. F.eks. Ved at give børnemassage, fodbade og gå i forskellige teksture med bare tæer. Vi vil gynge og snurre dem.
Få kendskab til det nye børnesyn som bliver en større og større del af vores dagligdag, - herunder se på, hvordan vi kan imødekomme forældresamarbejdet i den nye samfundskultur.	Der er behov for at sætte os ind i, hvordan de nye forældregenerationer tænker om børneopdragelse.	Have et større fokus på vores forældresamarbejde. Høre podcast og oplæg om emnet. Bl.a. skal hele personalet deltage i NEST oplæg i oktober 2023.
Interaktion	Der er altid behov for at se på vores interaktion barn/ voksen. Som personale handler vi meget ud fra vores egen habitus, derfor er der løbende behov for at have faglige diskussioner om hvordan vi hæver os fagligt over dette.	Fremover vil vi undersøge, hvordan vi får: Fokus på børnenes perspektiv? Hvordan får alle børn positive interaktioner? Hvordan lyttes der til, når børnene siger fra? Hvordan hjælper vi hinanden som kollegaer, så det ikke ender i skældud. Hvordan tager vi voksne ansvar? Hvilke krav har vi til børnenes deltagelse i voksenstyrede aktiviteter? Børn i udsatte positioner- Hvordan takles de? Hvordan laver vi rammerne, så de ikke bliver positioneret uheldigt.